

Vuoden 2023 toinen osavuositarkastus 1.1.-31.8.2023

VD/6293/02.01.00.00/2023

PT/MR/PK/JT

Talousarvion täytäntöönpanoa koskevien ohjeiden mukaisesti talousarvion määrärahojen ja sitovien tavoitteiden toteutumisesta raportoidaan kaupunginhallitukselle ja kaupunginvaltuustolle vuosikolmanneksittain tammi-huhtikuun, tammi-elokuun sekä koko vuoden osalta tilinpäätöksen yhteydessä. Vuoden 2023 toinen osavuositarkastus on laadittu tilanteen 31.8.2023 mukaisesti.

Toimintaympäristön kehitys

Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan Vantaan väkiluku oli 245 100 vuoden 2023 heinäkuussa. Väestö on kasvanut tammi-heinäkuun aikana 2 300 asukkaalla, joka oli saman verran kuin vastaavana ajankohtana vuonna 2022. Maahanmuutto on viime vuotta korkeammalla tasolla, ja Vantaa on saanut ulkomailta muuttovoittoa 2 500 henkeä. Kotimaan muuttoliike on miinuksella yli 600 henkeä, mikä on selvästi enemmän kuin viime vuonna. Kuntien välinen nettomuutto painui Vantaalla miinukselle koronavuosina ja trendi ei ole muuttunut.

Kymmenen suurimman kaupungin väestökehitys on keskenään hyvin erilaista. Nopeimmin kasvavat Helsinki ja Espoo. Helsingin väestö on kasvanut 6 200 hengellä ja Espoon 4 800 tammi-heinäkuussa 2023. Nopeimmin kasvavia kaupunkeja yhdistää se, että niiden väestöä kasvattaa kaikki väestömuutoksen kolme tekijää eli luonnollinen väestönlisäys, kuntien välinen nettomuutto ja nettomaahanmuutto. Muissa kaupungeissa vähintään jokin näistä kolmesta tekijästä on miinuksella. Vain neljässä kaupungissa luonnollinen väestönlisäys on enää positiivinen eli pääkaupunkiseudun suurten kaupunkien lisäksi ainoastaan Oulussa. Huomattavaa kuitenkin on, että nettomaahanmuutto kasvattaa väkilukua kaikissa kaupungeissa. Jyväskylän ja Porin väkiluku on laskussa. Vantaan väestönkasvu on ollut tammi-heinäkuussa 2023 suurista kaupungeista neljänneksi nopeinta.

Työttömyyden lasku on pysähtynyt Vantaalla. Viime vuosia on leimannut ensiksi työttömyyden nopea nousu koronapandemian aikana vuonna 2020 ja sitä seurannut työttömyyden nopea lasku. Vielä alkuvuodesta 2023 työttömyys laski vuoden takaisesta, mutta kesän aikana lasku on pysähtynyt. Heinäkuussa 2023 työttömiä oli jo hieman enemmän kuin edellisen vuoden vastaavana ajankohtana. Ero ei kuitenkaan ole merkittävä, varsinkin kun huomioidaan, että kaupungin väkiluku on kasvanut samaan aikaan.

Vaikka työttömyys ei ole merkittävästi noussut vuoden takaisesta, pitkäaikaistyöttömyydessä näkyy jo selkeämpi trendin muutos. Pitkäaikaistyöttömyys nousi nopeasti koronapandemian seurauksena ja sen lasku alkoi hitaammin kuin muun työttömyyden. Vuoden 2022 aikana ja vuoden 2023 alussa nähtiin selkeästi positiivinen kehitys. Parhaimmillaankin pitkäaikaistyöttömyys oli kuitenkin huomattavasti korkeammalla tasolla kuin ennen koronapandemiaa. Keväällä 2023 trendi kääntyi ja pitkäaikaistyöttömien määrä lähti taas nousuun. Heinäkuussa 2023 Vantaalla oli 5 082 pitkäaikaistyöttöä.

Nuorisotyöttömyys on myös pysytellyt hieman korona-aikaa korkeammalla tasolla. Nuorisotyöttömyydelle on tyypillistä mm. koulujen lukuvuosista johtuva kausivaihtelu, joten siinä on hankalampi nähdä selkeää trendin muutosta. Heinäkuussa 2023 Vantaalla oli 1 514 alle 25-vuotiasta nuorisotyöttöä.

Suurien kaupunkien työttömyysasteet ovat kehittyneet samansuuntaisesti. Korkein työttömyys on Oulussa, missä työttömyysaste oli 13,8 prosenttia. Matalin työttömyysaste oli Espoon 9,8 prosenttia. Vantaan työttömyysaste oli suurien kaupunkien keskikastia. Se oli matalampi kuin Turun ja Oulun sekä hieman matalampi kuin Tampereen. Helsingissä on käytännössä yhtä korkea työttömyysaste kuin Vantaalla.

Avoimien työpaikkojen määrä on laskenut Vantaalla selvästi. Kun heinäkuussa 2022 Vantaalla oli avoinna 3 751 työpaikkaa, niitä oli vuoden 2023 heinäkuussa avoinna 2 354.

Kokonaisuudessaan Vantaan työllisyys on vielä kohtalaisella tasolla. Kehityssuunta on kuitenkin huolestuttava. Talous on selkeästi hidastumassa ja työpaikkojen määrä on laskussa. Pitkäaikaistyöttömyys on kääntynyt jo nousuun jäätyään korkealle tasolle koronapandemian jälkeen.

Rakentaminen Vantaalla on hidastumassa selvästi. Alkuvuonna Vantaalla myönnettyjen rakennuslupien määrä jää selvästi kolmesta aikaisemmasta vuodesta. Heinäkuuhun 2023 mennessä Vantaalla oli myönnetty rakennuslupa 943 asunnolle. Edellisvuoden vastaavana ajankohtana rakennuslupia oli myönnetty 1 680 asunnolle.

Vantaalla aloitettujen uusien asuntojen rakentaminen osoittaa myös selkeää hidastumista. Aloitettujen asuntojen määrä jää selvästi alemmalle tasolle jokaisena kuukautena kolmeen edelliseen vuoteen verrattuna. Heinäkuuhun 2023 mennessä Vantaalla oli aloitettu 428 asuntoa. Vastaavana ajankohtana edellisvuonna aloitettuja asuntoja oli 1 371. Määrä on alle kolmannes edellisen vuoden tasosta.

Rakentaminen on vähenemässä oleellisesti. Tällä on vaikutuksia myös moneen muuhun asiaan. Rakentaminen on mm. merkittävä työllistäjä ja rakentamisen vähentyminen näkyy väistämättä myös työllisyydessä lähitulevaisuudessa.

Verorahoituksen kehitys

Kaupunki on saanut tammi-elokuussa 2023 verotilityksiä yhteensä 449,7 milj. euroa (2022: 816,4 milj. euroa), josta kunnallisveroja 325,2 milj. euroa (2022: 665,3 milj. euroa), yhteisöveroja 70,4 milj. euroa (2022: 98,7 milj. euroa) ja kiinteistöveroja 54,2 milj. euroa (2022: 52,5 milj. euroa). Koko maassa kunnallisveroja on tilitetty kunnille tammi-elokuussa 47,7 prosenttia edellisvuotta vähemmän hyvinvointialueuudistuksen aiheuttamien kuntien veroprosenttileikkausten vuoksi. Vantaan kunnallisverotilitysten lasku oli 51,1 prosenttia.

Kuntaliitto on päivittänyt kuntakohtaisen verokehikkonsa elokuussa vuoden 2021 valmistuneen verotuksen, vuoden 2022 ennakonpidätyksen alaisten tulojen tulokehitystilaston (ennakkotieto), valtiovarainministeriön uusimpien verotuloennusteiden sekä arvioidun väkiluvun kehityksen perusteella. Kunnallisveroja ennustetaan kehikon mukaan kertyvän Vantaalla noin 431 milj. euroa eli noin 17 milj. euroa enemmän kuin talousarviossa on oletettu. Talousarviota parempaan ennusteeseen vaikuttavat erityisesti palkansaajien sopimuspalkkojen ja koko palkkasumman nousu. Edelliseen vuoteen nähden ennustetaan laskua kertyvän 55,1 prosenttia. Verotuottoa suhteessa edelliseen vuoteen laskee hyvinvointialueuudistuksen mukainen 12,64 prosenttiyksikön leikkaus kunnallisveroon. Vuoden 2022 verotus valmistuu loka-marraskuussa. Mahdollinen jako-osuuden tarkistus ja sen vaikutus marraskuun tilityksen suuruuteen varmistuvat lopullisen verotuksen valmistuttua. Joulukuussa tarkastettaneen myös vuoden 2023 ennakoiden kuntaryhmän ja kunnittaiset osuudet.

Kaupunki on saanut yhteisöverotilityksiä yhteensä 70,4 milj. euroa tammi-elokuussa, laskua 28,7

prosenttia edellisvuoteen nähden. Koko maassa kuntien vastaava yhteisöverojen muutos edellisvuoteen oli 30,5 prosenttia. Hyvinvointialueuudistus leikkasi kuntien osuutta yhteisöverotuotoista noin kolmasosalla. Vantaan yhteisöverotulojen ennustetaan kuntaliiton verokehikon mukaan olevan 94,7 milj. euroa eli ylittävän talousarvion noin 7 milj. eurolla. Positiivista yhteisöverokertymän arviota selittää verovuoden 2022 parantuneet maksuunpanoarviot sekä alkuvuoden 2023 ennakoitua suuremmat verotilitykset. Kesästä alkaen yritykset ovat kuitenkin alentaneet ennakko-veromaksujaan.

Kuntaliiton kehikon mukaan kiinteistöverotilityksiä kertyisi Vantaalle 113,6 milj. euroa vuonna 2023, joka ylittää talousarviossa oletetun noin 5 milj. eurolla erityisesti rakennusten kasvaneiden verotusarvojen vuoksi. Rakennuskustannusten nousu on korottanut rakennusten jälleenhankinta-arvoja, jotka korottavat verotusarvoja.

Kokonaisuutena verotulojen arvioidaan ylittävän talousarvion noin 28 milj. eurolla, mikäli valmistuva verotus vastaa elokuussa 2023 annettua ennakkotietoa.

Kaupunki saa peruspalvelujen valtionosuutta Kuntaliiton valtionosuuslaskelman mukaan 127,7 milj. euroa, veroperustemuutoksista johtuvien veromenetysten korvausta 30,0 milj. euroa ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusta opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksen mukaan 20,2 milj. euroa vuonna 2023. Opetus- ja kulttuuriministeriön lopullinen päätös tulee vuoden lopussa. Yhteensä valtionosuuksia kertyisi ennusteen pohjalta 177,7 milj. euroa, 3,3 milj. euroa alle talousarvion.

Käyttötalous

Tammi-elokuussa kaupungin ja rahastojen toimintatuottoja on kertynyt 209,0 milj. euroa, toimintakuluja -642,4 milj. euroa ja toimintakatteeksi on muodostunut -433,4 milj. euroa. Tammi-elokuussa toimintatuotot ovat toteutuneet 61-prosenttisesti, toimintakulut 65-prosenttisesti ja toimintakate 67-prosenttisesti talousarvioon nähden.

Ennusteen mukaan toimintatuotot kasvavat 329,7 milj. euroon ja toimintakulut -1 009,6 milj. euroon. Toimintatuotot tulevat ennusteen mukaan alittamaan talousarvion noin 14,7 milj. eurolla. Alitus johtuu kaupunkiympäristön toimialan maanmyyntivoittotavoitteen alittumisesta yli 20 milj. eurolla. Erityisesti asuntotonttien kysynnän määrä on vähentynyt johtuen Ukrainan sodasta, rakennuskustannusten ja korkojen noususta, inflaatiosta sekä kuluttajien luottamuksen heikentymisestä aiheutuvasta epävarmasta markkinatilanteesta. Toimintakulut ylittävät talousarvion ennusteen mukaan noin 20,5 milj. eurolla. Kunta-alan palkkaratkaisua tarkennettiin alkuvuodesta 2023 ja se kasvattaa vuoden 2023 henkilöstömenoja arviolta 6,5 milj. euroa talousarviossa ennakoitua enemmän. Työmarkkinatuen kuntaosuuden arvioidaan ylittävän talousarvion 4 milj. eurolla, koska pitkäaikaistyöttömyys on edelleen korkealla tasolla. Kasvatuksen ja oppimisen toimialan ylityksen ennustetaan olevan 20,5 milj. euroa erityisesti varhaiskasvatuksen Seuren henkilöstövuokrauksen kasvaneen käytön ja hinnankorotusten aiheuttamien kustannusten kasvun vuoksi. Kaupunkiympäristön toimialan menoylityksen ennustetaan olevan 7,8 milj. euroa. Ylitys johtuu katujen ja puistojen rakentamis- ja kunnossapitokustannusten sekä lämmitys- ja sähkökustannusten noususta. Toimintakatteen ennustetaan toteutuvan noin 35,2 milj. euroa negatiivisena talousarvioon nähden.

Verotulojen ennustetaan ylittävän talousarvion 28,4 milj. eurolla. Ylitystä ennustetaan kaikissa verolajeissa. Valtionosuustuottojen arvioidaan alittavan talousarvion noin 3,3 milj. eurolla.

Rahoituserien ennakoitua ylittävän talousarvion 3,2 milj. eurolla. Korkotulot ylittävät talousarvion 5,3 milj. eurolla ja korkokulut 2,1 milj. eurolla. Kaupungin lainasalkun suojausaste on korkea, mutta

markkinakorkojen vuoden 2022 nopea nousu alkaa näkyä myös kaupungin korkokustannuksissa vuoden 2023 aikana.

Poistoja ja arvonalentumisia on tammi-elokuussa toteutunut 72,9 milj. euroa ja koko vuonna niitä ennustetaan kertyvän yhteensä noin 110,8 milj. euroa.

Vuoden 2023 toisessa osavuositarkastuksessa vuosikatteen ennustetaan 151,5 milj. euroa, joka alittaa talousarviossa oletetun noin 6,9 milj. eurolla. Tulossennuste päättyy elokuun lopussa tehdyn ennusteen perusteella noin 40,7 milj. euron ylijäämään (talousarvio 47,5 milj. euroa). Vuoden 2023 tulos on poikkeuksellisen korkea, koska hyvinvointialueiden irtautuessa 1.1.2023 kunnille tilitetään osa kunnallisveroista vielä vuoden 2022 korkeampien veroprosenttien mukaisina ja yhteisöveroja vanhojen jako-osuuksien mukaisina. Tilanne normalisoituu vuoteen 2025 mennessä.

Investoinnit

Tammi-elokuussa kaupungin investointiosan tuloja on toteutunut 3,4 milj. euroa, investointiosan menoja -99,2 milj. euroa ja investointiosan netto on -95,8 milj. euroa.

Kaupungin kokonaisinvestointimenojen ennustetaan vuonna 2023 toteutuvan 173,7 milj. euron tasolla ja alittavan talousarvion investointimäärärahat noin 6,7 milj. eurolla. Investointituloja ennustetaan kertyvän 6,8 milj. euroa ja investointiosan netoksi ennustetaan 166,9 milj. euroa.

Investointimenoissa ennustetaan syntyvän ylitystä julkisessa käyttöomaisuudessa noin 12,8 milj. euroa mm. rakentamisen kustannustason nousun sekä yleisen inflaation aiheuttaman kustannusten kohoamisen vuoksi. Myös Vantaan ratikan rakentamisen suunnitteluun sekä allianssikumppanien hankintaan varaudutaan. Rakentamisinvestointien puolestaan ennustetaan alittavan talousarvion 17,7 milj. eurolla johtuen useiden hankealoitusten siirtymisestä myöhempään ajankohtaan mm. hankevalmistelun ja urakkakilpailutusten pitkittyessä sekä rakentamisen markkinatilanteen häiriöiden vuoksi.

Rahoitus

Vuoden 2023 nettolainanoton arvioidaan talousarviossa olevan lievästi negatiivinen. Vuonna 2022 Vantaa lyhensi pitkäaikaisia lainoja 71,7 milj. euroa. ja kaupungin lainakanta on näin ollen supistunut n. 300 milj. euroa vuodesta 2016. Lainan määrä /asukas on laskenut vielä merkittävämmän. Kaupunki lyhentää kuluvana vuonna pitkäaikaisia lainoja niiden lyhennysohjelmien mukaisesti 106,7 milj. euroa. Tämän lisäksi ennenaikaisesti maksettiin 52 milj. euron suuruinen laina, josta on toistaiseksi jälleenrahoitettu 40 milj. euroa edullisemmilla ehdoilla. Uuden lainanoton määrä tarkentuu syksyn kuluessa, kun on muodostunut tarkempi kuva talousarvion toteutuksesta, rahoitustarpeesta ja kaupungin likviditeettitilanteesta.

Kaupunginhallitus 9.10.2023 § 15

Kaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- merkitä tiedoksi vuoden 2023 toinen osavuositarkastus, ja
- esittää vuoden 2023 toinen osavuositarkastus kaupunginvaltuustolle tiedoksi merkittäväksi.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Liitteet:

- Liite 1: Vantaan kaupungin toinen osavuositarkastus 2023
- Liite 2: Suurimpien tytäryhtiöiden osavuositarkastukset 2/2023
- Liite 3: Sitovien tavoitteiden raportointi 2/2023

Täytäntöönpano: kuntademokratia, esitys valtuustolle

Muutoksenhakuohje: 3.1 Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:

talous- ja strategiajohtaja Matti Ruusula, puh. 043 824 9254

talousarviopäällikkö Päivi Kandolin, puh. 040 626 7613

(etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)